

نگاه مصونیت پارلمانی، حق یا حد؟

محسن ابوالحسنی

● پارلمان به عنوان نهاد برآمده از رای مستقیم و بدون واسطه مردم، اهمیت و جایگاه بالایی دارد؛ به نحوی که در مسیر دموکراتیزاسیون کشورها، به نهاد پارلمان از سوی مشروطه‌خواهان و اصلاح‌طلبان توجه ویژه شده است؛ چراکه آنچه تمام‌نمای خواست و نظر اکثریت مردم تلقی می‌شود. اهمیت پارلمان و اعضای آن، یعنی نمایندگان مردم، مکاتب حقوقی حقوق عمومی را دست‌کم به یک وجه اشتراک رسانده و آن مصونیت پارلمانی است؛ اصلی که نقل است از سوی میرابو (comte de Mirbeau) به مجلس مؤسسان فرانسه پیشنهاد شده و به تصویب رسیده است؛ مصونیتی که از نهاد پارلمان و سمت نماینده پاسداری و آن نهاد را در مسیر تأمین حقوق عمومی و تحکیم جایگاه نمایندگی مردم باری می‌کند که به تعبیر دکتر ابوالفضل قاضی «مصونیت پارلمانی مجموعه تدابیر قانونی است که نماینده پارلمان را زیر پوشش حمایت خود می‌گیرد و از تعقیب قضائی یا اعمال پلیسی حفاظتش می‌کند». طلیعه مفهوم مصونیت پارلمانی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران – خاصه در اصل هشتادوششم آن– متبلور است؛ آنجا که می‌گوید: «نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهارنظر و رای خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرای که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند، تعقیب یا توقیف کرد». در اجرای این اصل و در راستای شفافیت اصل مذکور، این‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصادیق وظایف نمایندگی را برشمرده است؛ در تبصره سده ۱۷۷ این‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی آمده: «وظایف نمایندگی شامل نطق، بحث‌های داخل دستور، بحث‌های جلسات کمیسیون‌ها، اظهار نظرهایی که برای اعمال اصل شصت‌ودوچهارم قانون اساسی انجام می‌شود و سایر موارد نظارتی و قانونی است». شفافیت حاصل از تبصره مذکور راهگشای تفسیر ما از مسئله مهمی است به نام «مفهوم مخالف اصل مصونیت پارلمانی» و این به آن معناست که تمام کنش‌ها و واکنش‌های نمایندگان مجلس را نمی‌توان مشمول مصونیت پارلمانی و تبعاً نمی‌توان با استناد اصل ۸۶ قانون اساسی تمامی اعمال نمایندگان را مصون از رسیدگی و تعقیب قانونی دانست؛ چراکه دراین‌صورت موجباً هرج‌ومرج به سوءاستفاده از قدرت و جایگاه قانونی فراهم می‌آید. در اینجا با بررسی مفهوم مخالف اصل مصونیت پارلمانی در پی پاسخ به این سؤال برمی‌آیم که آیا تمامی کنش‌ها و واکنش‌های نمایندگان پارلمان مشمول اصل مصونیت پارلمانی است؟ و در غیر این صورت چنانچه یک نماینده مجلس مرتکب جرمی شود (مثلاً هتک حرمت و حیثیت یک خبرنگار و ضرب‌وشتم او) ضمانت اجرای برخورد و تحت تعقیب قراردادن آن نماینده چیست؟ فارغ از نگرش‌های متفاوت پیرامون ماهیت این قانون که بدعم برخی منتقدان خلاف اصول مصرح قانون اساسی مرتبط با وظایف نمایندگی است؛ هیات نظارت بر رفتار نمایندگان در راستای اجرای قانون نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان تشکیل می‌شود که براساس بند ب ماده دو قانون مذکور، هیات نظارت صلاحیت رسیدگی به گزارش‌های مربوط به رفتار خلاف شئون نمایندگی، را دارد که در تبصره یک همین ماده منظور از موارد خلاف شئون نمایندگی را «رفتار خلاف عرف مسلم نمایندگی» دانسته؛ به نحوی که نوعاً نمایندگان آن را خلاف شان بدانند که با توجه به آنچه گفته شد رفتار نماینده در مثال بالا باید از سوی هیات نظارت بر رفتار نمایندگان بررسی شود؛ همچنین مطابق تبصره پنج ماده مذکور، «هیات ضمن رسیدگی به تخلفات موضوع این قانون، مراتب کیفری آن را به مرجع قضائی ذی‌صلاح اعلام می‌نماید» که می‌توان از این تبصره استنباط کرد که هیات نظارت می‌تواند آغازکننده رسیدگی قضائی تخلف یا ارتکاب جرم نماینده بوده و پرونده را به دادستانی ارجاع دهد. اساساً نمایندگان در رابطه با وظایف قانونی خویش مصون از رسیدگی قضائی و پلیسی هستد اما مصونیت پارلمانی نمایندگان موجب مصونیت قضائی ایشان در ارتکاب جرم نخواهد بود و تنها به سبب حساسیت سمت نمایندگی، دارای مصونیت شکلی هستند و نه ماهوی که شورای نگهبان نیز در نظریه تفسیری مورخ ۲۰/۱/۸۰ با اشاره به اصول نوزدهم و بیستم که ناظر بر برخورداری همه ملت ایران از حقوق مساوی، مصونیت ماهوی را رد می‌کند. بنابراین تشریفات تحت تعقیب قراردادن آنها با عموم افراد متفاوت است و معمولاً باید پیش از پیکرد قانونی از مجلس (ریاست مجلس) کسب اجازه کرد. پس برخورد قضائی با نماینده مجرم مطابق قانون مجازات اسلامی خواهد بود اما مطابق تبصره چهار ماده دو قانون نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان، تعقیب کیفری نماینده مانع رسیدگی هیات به تخلفات موضوع این قانون و شئون نمایندگی نخواهد بود و این به آن معناست که در هیچ شرایطی جز در موارد مصرح در قانون نظارت بر رفتار نمایندگان، رسیدگی توسط هیات نظارت بر رفتار نمایندگان متوقف نخواهد شد. بنا بر آنچه گفته شد رفتار و اعمال نمایندگان به‌صورت مطلق مشمول مصونیت پارلمانی نخواهد بود و ظرفیت‌های قانونی به منظور تظلم‌خواهی از نمایندگان مجلس در صورت بروز رفتار خلاف شئون سمت نمایندگی و نیز ارتکاب جرم وجود دارد و نمی‌توان با مستمسک قراردادن مفهوم مصونیت پارلمانی از اجرای قانون و عدالت سر باز زد و آن سوءاستفاده کرد چراکه همواره قانون هم پدیدآورنده حق است و هم تبیین‌کننده حد.

میزان: رئیس قوه قضائیه با بیان اینکه مقام معظم رهبری بر نگاه توحیدی تکیه می‌کنند و به آحاد مردم این معنای قرآنی را تذکر می‌دهند که چشمان‌تان به بیرون نباشد و به حق تعالی اتکا کنید، گفت: «نمی‌گویم با دیگران مذاکره نمی‌کنیم؛ بحث این است که نگاهتان به این نباشد که زندگی شما دست آنهاست و رزق‌تان را آنها می‌دهند». آیت‌الله صادق آملی‌لاریجانی در هفدهمین اجلاس سالانه سازمان بسیج اساتید با عنوان «اقتصاد مقاومتی در جایگاه قدرت بین‌المللی جمهوری اسلامی» در سالن صباي شهر مشهد، تصریح کرد: «سیاست‌های کلی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در باب اقتصاد مقاومتی پیوندی است که مربوط به بحث گفت‌مان‌سازی مباحث اقتصاد مقاومتی است. در بند ۲۱ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که در بهمن‌ماه سال ۹۲ ابلاغ شد، مقام معظم رهبری به تبیین و گفت‌مان‌سازی ابعاد اقتصاد مقاومتی از دیدگاه علمی، آموزشی و رسانه‌ای اشاره داشتند و این عبارت روشن و صریحی است و از سازمان بسیج که در این راستا گام بلندی برداشته است، تشکر می‌کنم». عضو مجلس خبرگان رهبری با تأکید بر اینکه اختصاص حاکمیت در این نظام بر تشریع خداوند است، گفت: «بسیاری از افرادی که در دوره اصلاحات آمدند و از سکولاریسم دفاع کردند، قانون اساسی را قبول نداشتند. آنها می‌گویند بین یک امر فردی است و در ساحت اجتماعی باید شیوه‌های عقلانی و قانون‌گذاری حاکم باشد؛ همین یک بند کوچک از قانون اساسی (اصل دوم) در متن خود مضمون بسیار بالایی دارد و حد فاصل است بین کسانی که قانون اساسی را به تمامه قبول دارند یا ندارند».

مذاکره امانع نمی‌کند

آملی‌لاریجانی با طرح این سؤال که آیا فردی که نگاه توحیدی دارد، از آمریکا و قدرت‌های استکباری می‌ترسد، افزود: «امام خمینی(ره) در زمانی فرمودند آمریکا هیچ غلطی نمی‌تواند بکند، این حرف معنادار و عزت‌مندان‌های بود. البته یک عده‌ای شاید باور نداشتند، اما واقعیت این است که انسان موحّد نمی‌تواند غیر از این باشد. فرض

میرمجید طاهری، وکیل‌مدافع روح‌الامینی در گفت‌وگو با خبرنگار «شرق» درباره جلسه رسیدگی به اتهامات سعید مرتضوی بدون اشاره به موارد مطرح‌شده در دادگاه گفت:

«زمان برگزاری دومین جلسه دادگاه تجدید نظر درباره این پرونده از سوی رئیس دادگاه مشخص نشد اما احتمالاً در دوشه روز آینده جلسه بعدی برگزار خواهد شد». سعید مرتضوی چهار روز دیگر (۱۴ شهریور) هم به دلیل پرونده تأمین اجتماعی با اتهامات مالیی به دادگاه خواهد رفت. این پرونده پیش‌تر برای رسیدگی در مرجع تجدید نظر به دیوان عالی کشور ارسال شده بود که شعبه ۳۸ دیوان با صدور قرار عدم صلاحیت، رسیدگی به آن را در صلاحیت دادگاه‌های تجدید نظر استان اعلام کرده بود. شکایت عبدالحسین روح‌الامینی در شعبه نهم دادگاه کیفری یک به ریاست قاضی کشکولی رسیدگی شد و در نهایت پس از برگزاری هفت جلسه، قاضی کشکولی، مرتضوی را در ارتباط با شکایت اولیای دم مرحوم روح‌الامینی به اتهام معاونت در قتل عمدی و آن بخش از حکم پرونده قنات کهریزک که

سیاست

رئیس قوه قضائیه:

آیا انسان موحد از تحریم می‌ترسد؟

آیت‌الله محمد تقی

کنید آمریکا بمب‌افکن دارد؛ اما انسان موحد که پشت‌گرم به نیروی الهی است، مگر در این زمینه خوفی به خود راه می‌دهد. انسان موحّد هیچ‌گاه سر تسلیم فرود نمی‌آورد و به خداوند متکی است». رئیس «دستگاه قضا یا بیان اینکه آیا انسان موحّد که همه رزق را از خداوند می‌داند، از تحریم می‌ترسد؟ گفت: زمانی مقام معظم رهبری در بحث برجام فرمودند: «من با اینکه اعتقادی ندارم که این کشور‌های سلطه اهل وفا باشند و بخوانند واقعه مذاکره کنند؛ اما منع نمی‌کنم. ایشان همچنین در بحث اقتصاد مقاومتی مگر فرمودند که شما استعداد‌های درونی‌تان را زنده کنید و نگاهتان به درون باشد. گرچه ما در را نمی‌بینیم و با کشور‌های دیگر مذاکره، تعامل و روابط اقتصادی داریم؛ اما انسان موحّد نگاهش به حق تعالی است، ما نمی‌گوییم انسان موحّد گوشه اتاق ذکر بگوید؛ اما انسان موحّد به حق تعالی اتکا دارد و این همان نگاه توحیدی است». رئیس قوه قضائیه ادامه داد: «مقام معظم رهبری بر نگاه توحیدی تکیه می‌کنند و به آحاد مردم این معنای قرآنی را تذکر می‌دهند که چشمان‌تان به بیرون نباشد و به حق تعالی اتکا کنید، نمی‌گویم با دیگران

جلسه اول دادگاه تجدید نظر پرونده کهریزک برگزار شد

۵ ساعت محاکمه مرتضوی پشت درهای بسته

نقض شده بود، برتړه کرد. پیش از این دادگاه برای مرتضوی درباره پرونده کهریزک درخصوص اتهامات معاونت در قتل و معاونت در تنظیم گزارش خلاف واقع، حکم برائت صادر کرده بود که با اعتراض خانواده روح‌الامینی به این حکم، همین پرونده به دیوان‌عالی کشور رفت و در آنجا تشخیص داده شد که این پرونده باید در دادگاه تجدید نظر رسیدگی شود.

مصباح یزدی:

گرایش به سکولاریسم بین برخی مسئولان دیده می‌شود

هم دیده می‌شود و در صورت اشکال‌کردن به سخن‌شان، شرایط زمانی را مطرح می‌کنند که این گرایش، گرایش سکولاریستی است». رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) به نقش دیدن در رفتار پلیس اشاره و اظهار کرد: «پلیس باید تعهد بیشتری به قوانین داشته باشد و سعی دین آن است که مردم را با ایمان بار بیاورد؛ اگر پلیسی باورهای اسلامی را در خود داشته باشد، رفتارش با دیگران زمین تا آسمان متفاوت خواهد بود». عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم درباره علت رعایت‌شدن

بی‌طرف است و نباید به بحث‌های ارزشی ربط داده شود. در دوران اصلاحات گروهی می‌خواستند توصیه‌های اصلاحات را برای توسعه ارائه دهند و بنده شنیدم که در این زمینه ۴۰۰ تا ۵۰۰ صفحه کار کردند و آن را به‌عنوان مشاوره، تحویل دولت اصلاحات دادند و همچنین در بخشی هم آوردند که اگر ما می‌خواهیم توسعه اقتصادی در کشور روی دهد و اتفاق بیفتد، باید بحث ارزش‌ها را کنار بگذاریم، آیا انسان توحیدی این‌گونه سخن می‌گوید؟»

کسانی که می‌گویند سکولاریزم اما قانون اساسی را قبول داریم دروغ‌گو هستند

عضو مجلس خبرگان رهبری افزود: «ما به قرآن و روایات عالی اهل بیت (ع) باید توجه خاصی داشته باشیم و ریشه‌های اصلی آن را دنبال کنیم. شکافتن تأثیرات نگاه توحیدی در ساحت‌های مختلف بسیار مهم است و در قانون اساسی نیز به آن اشاره شده است. فردا نباید عده‌ای بگویند ما سکولار هستیم؛ ولی قانون اساسی را قبول داریم، آنها دروغ می‌گویند. چراکه قانون اساسی ما می‌گوید نظام جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اعتقاد به خداوند است». آیت‌الله آملی‌لاریجانی با تأکید بر اینکه باید روی مسئله نگاه توحیدی و تأثیرات آن در علم، عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و... کار شود، گفت: «آقای‌سی کتابی درمورد حقوق جزا به بنده هدیه داد؛ وقتی مقدمه آن را خواندم، همان شب با او تماس گرفتم و گفتم آیا شما این مقدمه را قبول دارید؟ در مقدمه آن کتاب بیان شده بود که جزائیات اسلام و بحث‌های این چنینی مربوط به ۱۴۰۰ سال پیش است و به آن، به‌گونه‌ای پرداخته شده بود که بنده به آن فرد گفتم مگر شما مسلمان نیستید؟ از شما تعجب می‌کنم که چرا چنین چیزهایی را ترویج می‌کنید؛ آیا انسان موحّد این‌گونه فکر می‌کند؟ آملی‌لاریجانی، از چاپ چنین کتاب‌هایی انتقاد کرد و گفت: این کتاب در جمهوری اسلامی ایران چاپ شده و در دانشگاه‌های ما تدریس می‌شود. در همین جمهوری اسلامی ایران این کتاب‌ها را چاپ می‌کنند و به خودر دانشجویان می‌دهند».

در کهریزک چه رخ داد؟

نام کهریزک نخستین‌بار زمانی در اذهان عمومی مطرح شد که در دولت اول محمود احمدی‌نژاد منطقه خاک سفید در شرق تهران از وجود قاچاقچیان مواد مخدر پاک‌سازی شد و افراد مقیم در این منطقه را که سابقه شرا‎رت یا بخش مواد مخدر داشتند، به این مکان – که درواقع چند کانکس بزرگ بود – منتقل کردند. پس از حوادث تلخ بعد از انتخابات ریاست جمهوری دهم و در ۱۸ تیرماه ۸۸، عده‌ای معترض را که در سطح شهر بازداشت شده بودند، در روز جمعه ۱۹ تیر به کهریزک منتقل کردند. صالح نیکیخت وکیل دادگستری و حقوق‌دان معتقد است این کار به اصرار دادستان وقت تهران و به دستور آقای حیدری‌فر، دادیار دادسرای انقلاب تهران و بدون انجام تحقیق لازم از آنان صورت گرفت به‌گونه‌ای که بر اساس فرم کلی‌ای که از قبل آماده شده بود، برای حدود ۱۴۰ نفر از این افراد قرار بازداشت موقت صادر شد و آنان به کانکس‌هایی با فضای محدود و شرایط غیرعادی که محل نگهداری افرادی به نام ارادل و اوباش خوانده می‌شد، منتقل شدند.

برخی قوانین در برخی از کشور‌ها تصریح کرد: «در کشور‌هایی که قوانین به‌خوبی رعایت می‌شود، اگر این رعایت‌شدن دنبال شود، ریشه آن در عقاید و باورهای دینی‌شان است و افرادی مسن‌شان نسبت به جوانان قوانین را بیشتر رعایت می‌کنند؛ نقشی که در زندگی مردم ایفا می‌کند. آموزه‌های دینی است. نه قوانین خشک؛ این یکی از تفاوت‌های پلیس در نظام اسلامی و نظام غیراسلامی است». وی به کارآمدی پلیس نظام اسلامی پرداخت و گفت: «باید بدانیم که پلیس در نظام اسلامی کارآمدتر از پلیس در نظام غیر اسلامی است، چراکه ارزش‌های اسلامی آن چنان به پلیس نیرو می‌دهد که دیگر نیازی نیست پلیس‌ها خود پلیس دیگری داشته باشند، به شرطی که خود را تربیت کرده باشند».

خبر

دیدار استانداران ۳ استان با رئیس جمهوری

● **پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری:** غلامرضا شریعتی، جاسم جادری و رسول زرگپور، استانداران خوزستان، هرمزگان و اصفهان به‌طور جداگانه با رئیس‌جمهوری دیدار و گزارشی از اقدامات و تصمیمات اتخاذشده درباره مصوبات سفرهای استانی کاروان تدبیر و امید به این استان‌ها ارائه کردند. حسن روحانی در این دیدار‌ها که روز گذشته انجام شد، دستورات لازم را برای سرعت‌بخشیدن و اختصاص اعتبارات لازم برای اتمام مصوبات سفر استانی کاروان دولت صادر کرد.

روزنه

ارزیابی عملکرد ۳ساله دولت در بیانیه حزب «اتحادملت»

● **ایستا:** حزب اتحاد ملت ایران اسلامی در بیانیه‌ای با بررسی عملکرد دولت در پنج حوزه سیاست داخلی، سیاست خارجی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، اعلام کرد: ضمن محفوظ‌دانستن انتقادات کارشناسی، عملکرد دولت را در سه سال گذشته مثبت ارزیابی می‌کنیم و حمایت از اقدامات دولت در راستای توسعه و پیشرفت کشور و دورکردن آن از بحران‌های داخلی و خارجی و تقویت منافع ملی را اعلام می‌کنیم. بخش‌های مهم این بیانیه در پی می‌آید:

● دولت یازدهم با بهره‌گیری از تجربه مذاکرات ژنو، از گفت‌وگوی دوسویه با قوای دیگر و نیز مردم به‌عنوان مهم‌ترین ابزار برای غلبه بر بسیاری از مشکلات و موانع موجود استفاده کند. برای تحقق آشتی ملی و دورکردن کشور از رادیکالیسم از همه ظرفیت‌های داخلی بهره گیرد و از هیچ تلاشی برای امکان رقابت سیاسی احزاب و گردش آزاد اطلاعات برای مقابله با هرگونه فساد فروگذار نکند و ضعف فقدان راهبرد رسانه‌ای خود را که در بزنگاه‌ها موجب هجمه یک‌سویه به دولت می‌شود نیز جبران کند.

● دولت پس از سه سال با برخورداری از حمایت مقام معظم رهبری توانست به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در توافق با دولت‌های ۵+۱ دست یابد و لذا کمتر ناظر منصفی است که بر موفقیت این دولت در سیاست خارجی صحنه نگذارد. استقرار سیاست تنش‌زدایی دولت یازدهم و موفقیت تیم دیپلماسی ایران در مذاکرات ژنو و در نتیجه خروج پرونده ایران از شورای امنیت و تحقق برجام از دستاوردهای چشمگیر این دولت در سه سال گذشته بوده است؛ بنابراین توفیق برجام فرصت مناسبی است تا از آن به نفع موقعیت منطقه‌ای ایران و نیز کاهش خطر دیپلاسیسم استفاده شود و در این مسیر این دستگاه دیپلماسی کشور است که باید واجد نقشی تعیین‌کننده باشد.

● شاخص فلاکت (جمع بین نرخ‌های تورم و بی‌کاری) که در اواخر دولت گذشته به حدود ۵۰

و رتبه اول جهان رسیده بود، در آخرین گزارش‌ها به رتبه دهم ارتقا یافته است و این شاخص بر روند رویه‌بهود اقتصاد ایران دلالت می‌کند.

● درحالی‌که در دولت گذشته وزارت کشاورزی و واردات بی‌سابقه گندم روی آورده بود، در سال ۱۳۹۵ طبق گزارش وزارت کشاورزی در این بخش به خودکفایی رسیده است و طرف دیگر نمی‌توان به روند افزایش صادرات غیرنفتی و کاهش واردات در سه سال گذشته اشاره نکرد. این تغییر وضعیت باعث شده است که تراز تجاری ایران حتی در شرایط کاهش درآمد حاصل از فروش نفت، مثبت شود.

● کوشش فراگیرتر در جهت رفع محدودیت‌ها و حل موانعی که برای سبک‌های مختلف زندگی افراد جامعه ایجاد می‌کنند، مانند مصرف کالای فرهنگی از قبیل موسیقی و حریم خصوصی افراد جامعه، رفع تهدیدها از فضاهای شهری، رفع تداوم ناکارآمدی در برنامه‌ریزی‌های حیاتی در وزارتخانه‌های مهمی چون ورزش و جوانان، وزارت رفاه و تارت آموزش‌وپرورش، ایجاد ادرا‎ت مؤثر و دوطرفه بین نهادهای مدنی جامعه و دولت در جهت مهار آسیب‌های اجتماعی که ناکامی دولت در سروسامان‌دادن آن در موضوع بارانه‌ها یک نمونه آن بود، از مواردی است که می‌تواند به دولت به بهبود شاخص‌های اجتماعی کمک کند.

● توجه دولت به شفاف‌سازی در عرصه فرهنگی، بهبود حوزه نشر و اطلاع‌رسانی و حوزه هنری اعم از تئاتر و سینما و نیز توجه نهادهای متولی فرهنگ در دولت برای بهبود شاخص‌های توسعه انسانی است.

● نهاد آموزش‌وپرورش به‌عنوان گام اول تعلیم و تربیت، نیاز به توجه جدی و اصلاح روش‌ها و رویکردهای متناسب با مقتضیات دنیای امروز دارد و به همین دلیل تأمین رفاه معلمین باید در اولویت برنامه‌های دولت قرار گیرد.

● یک سال آینده تا انتخابات ۹۶، این فرصت در اختیار دولت تدبیر و امید قرار دارد تا در راستای تأمین مطالبات مردم به‌خصوص توجه بیشتر به اقشار فرودست جامعه، امید را برای مشارکت فعال و پویای مردم، خصوصاً جوانان زنده نگه دارد.

● به‌طور قطع اصلی‌ترین پشتوانه دولت‌ها همان‌طور که بنیان‌گذار انقلاب اسلامی بر آن تأکید فرمودند، میزان دانستن رای و نظر مردم است.